

Domestic Data Streamers, *Light Strings*, 2014. Sónar Festival.

Teoria del Llenguatge

Codi: 200772

Crèdits: 6 ectes

Matèria: Teoria i Llenguatge

Caràcter: Obligatòria

Curs: Tercer

Semestre: Segon

Hores de dedicació: 150 hores

Hores lectives: 55 hores

Hores Autònomes: 95 hores

Coordinador/a: Núria F. Rius

nuria.fernandez@escolamassana.cat

Equip docent:

Núria F. Rius

Silvia Rosés

Idioma: Català, Castellà

—Descripció

Aquesta assignatura forma part del conjunt d'assignatures teòriques de tercer curs que reforcen la condició investigadora de l'estudiant. El centre de gravetat és l'itinerari propi de l'estudiant que es constitueix en les seves inquietuds, interessos i línies de treball.

Sempre des de les possibilitats d'obertura, assaig i discussió que ofereix el terreny teòric, aquesta assignatura abordarà alguns dels problemes i temes més compartits en les últimes tendències de les arts i el disseny, en relació a les particularitats del llenguatge, com un territori de conceptualització i reflexió sobre els seus elements comuns i les seves formes específiques d'expressió.

S'analitzarà una selecció de proposicions i es treballarà en relació, per una banda, de diferents línies teòriques contemporànies, i per l'altra, de casos o exemples de projectes de l'àmbit de les arts i el disseny. Un dels objectius transversals és observar i entendre l'entrecruament constant i la incidència mútua entre el discurs teòric i les pràctiques creatives, en un permanent «fer pensant» i «pensar fent».

S'incidirà de manera especial en la capacitat d'autonomia de l'estudiant a l'hora de proposar temes d'investigació relacionats amb el seu centre d'interessos. També, la seva capacitat per a abordar totes les tasques que comprèn la recerca: des de la planificació fins a la presentació de resultats finals sota diferents formats com seran una entrevista en audiovisual, l'autoedició d'un monogràfic i, finalment, el disseny d'un programa pedagògic autogestionat pel grup-classe en l'últim terç del curs. L'objectiu genèric és que, juntament amb les altres assignatures teòriques del curs, l'estudiant tingui els recursos i les eines adients per al tram final del grau i, en particular, per a l'elaboració del seu Treball Final de Grau.

—Contingut

L'assignatura estarà vertebrada de manera col·lectiva tant per part de l'equip docent com dels dos grups-classe, essent diferenciat només el focus de treball segons l'àmbit de l'art i el del disseny. Dit això, els problemes que es plantejaran a classe, les lectures, els convidats i els tipus de projectes a realitzar seran compartits. Els continguts de l'assignatura es dividiran entre càpsules tècniques i els continguts teòrics pròpiament.

ESCOLA MASSANA

Centre d'Art i Disseny

Adscrit a la **UAB**

Consorci d'Educació
de Barcelona
Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona

Càpsules tècniques i convidats:

1. Càpsula tècnica I: L'entrevista com a recurs d'investigació.
2. Càpsula tècnica II: Recerca d'antecedents i referències bibliogràfiques i creatives (artistes, dissenyadors, col·lectius).
3. Càpsula tècnica III: El format del Petxa Kutxa.
4. Convidats externs: xerrada i workshop (3 sessions).

Bloc teòric I: Cos: dimensió social i política

1. Bateria de preguntes i mapa conceptual resultant.
2. Fonaments i discursos teòrics al voltant del cos i Cos i Identitats polítiques
3. El cos i la moda i Vasos comunicants entre l'art i el disseny
4. Workshop amb agent convidat
5. Presentació del projecte final del bloc: Visionat d'entrevistes.

Bloc teòric II: Ciència, tecnologia i creació

1. Bateria de preguntes i mapa conceptual resultant.
2. Allò post-humà: investigacions tecnològiques i implicacions ètiques i La ciència ficció com a prognosi social
3. Tecnologies d'internet
4. Workshop amb agent convidat
5. Presentació del projecte final del bloc: Petxa Kutxes dels Monogràfics de Recerca.

Bloc teòric III: Lliure elecció

*Aquest bloc queda obert amb l'objectiu de ser escollit i dissenyat pels diferents grups-classe a partir del seu univers d'interessos i un consens d'elecció. L'estructura del bloc, emperò, es mantindrà i serà executat pels estudiants, amb el suport i tutorització de l'equip docent.

1. Bateria de preguntes i mapa conceptual resultant
2. Problema I
3. Problema II
4. Workshop amb artista/dissenyador/col·lectiu a elegir
5. Cinefòrum

—Objectius formatius

Teoria del Llenguatge té per objectiu reforçar, en primer lloc, la capacitat de l'estudiant per formular-se preguntes i problematitzar; en segon lloc, les seves eines i recursos per a la lectura crítica, la conceptualització, l'argumentació, el debat i, finalment, per a la recerca en arts i disseny. Un horitzó d'aprenentatge que s'assolirà tot intentant connectar i fer madurar els coneixements adquirits de manera prèvia en les assignatures de Teoria del Context i Teoria de l'Objecte, Espai i Imatge, i en paral·lel al curs de l'assignatura Monografies en Arts i Disseny.

Des del punt de vista de la configuració de l'estudiant, l'objectiu primer és treballar l'autonomia, el compromís i la capacitat de posicionament i treball. En relació a això, són objectius vertebradors: saber posar en situació i context eines i recursos conceptuals i teòrics; treballar tots aquests elements amb perspectiva històrica i crítica; comprendre i relacionar els discursos entre les diferents àrees artístiques, científiques i

socials; assolir la capacitat d'anàlisi crítica del present i, mantenir una actitud favorable cap a l'actualització permanent a través de l'avaluació crítica de la documentació, valorant la seva procedència, situant-la en un marc epistemològic i contrastant les seves aportacions en relació amb el coneixement disciplinari disponible.

A més d'aquests objectius transversals, l'assignatura pretén que l'estudiant conegui, reconegui, compregui, relacioni i sàpiga qüestionar alguns dels discursos teòrics dominants en les pràctiques creatives contemporànies. De la mateixa manera, s'espera que al final del semestre l'estudiant hagi consolidat la seva capacitat per investigar al voltant d'aquells conceptes i discursos teòrics que puguin ser afins –o també oposats– al seu treball propositiu en l'àmbit de les arts i el disseny.

—Resultats d'aprenentatge

RA. 1, RA. 2, RA. 3, RA. 4, RA. 5, RA. 6, RA. 7, RA. 8, RA. 9, RA. 10, RA. 11, RA. 12, RA. 13, RA. 14, RA. 15

—Metodologia docent i activitats formatives

El treball estarà basat en tres focus: el primer serà la lectura, comprensió, síntesi i comunicació escrita i oral d'una selecció de textos afins als temes plantejats al programa, amb els seus respectius debats a l'aula. El segon serà el conreu de les habilitats i recursos per a la recerca, amb la planificació de diferents exercicis que s'aniran pantant i tutoritzant al llarg del bloc. Finalment, la participació en tres workshops amb agents convidats, procedents de l'àmbit de les arts i el disseny, amb l'objectiu de fer-hi confluïr tots els continguts treballats i investigats prèviament.

Activitat dirigida

Sessions per percebre, comprendre, pensar i comunicar. Es potenciarà el debat a partir de referents teòrics i plantejament aportats tant pels professors com pels alumnes.

ECTS: 8%

Hores: 12h

Activitat supervisada

Seguiment i desenvolupament de les propostes a classe, es valorarà la participació i la col·laboració. Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es desenvoluparan a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

ECTS: 10%

Hores: 15h

Activitat autònoma

Activitat individual complementaria al treball de l'aula. Es valorarà la capacitat de relacionar i de recerca. L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin: Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc. Així mateix realitzarà un dossier recopilatori de tot el procés.

ECTS: 76%

Hores: 114h

Activitat d'avaluació

Avaluació individual o en grup del resultat general o parcials de l'assignatura. Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta.

ECTS: 6%

Hores: 9h

—Avaluació

Treballs a realitzar i criteris d'avaluació parcials.

Aquesta assignatura treballa amb avaluació continuada i, per tant, no compta amb la possibilitat d'una recuperació a final de curs. Tots els treballs que no siguin entregats durant el procés, en les dates indicades, no podran ser avaluats.

L'assignatura és presencial, es prendrà nota de l'assistència. En cas que l'estudiant tingui algun tipus de complicació personal, laboral o acadèmica que l'impedeixi seguir el decurs de l'assignatura ho haurà de comunicar als professors, al tutor, o, en darrera instància, al Coordinador del Grau, per tal de poder trobar una solució a temps. En cap cas s'acceptaran justificacions o peticions de flexibilitat a final de curs.

Per aprovar l'assignatura serà imprescindible l'assistència a l'aula i la participació.

Els criteris són els següents:

1. Compromís i rigor amb els treballs i les activitats que es proposen: adequació amb els enunciats, qualitat en el contingut i la presentació material.
2. Correcció en l'escriptura i rigor acadèmic en el treball textual.
3. Implicació i dinàmica a l'aula.
4. Evolució personal en el procés d'aprenentatge. Esforç i escolta envers les recomanacions i orientacions dels docents.

Treballs a realitzar

Tant els continguts comuns com els específics de cada bloc confluiran en workshops conjunts, en el treball de lectura, producció de textos i debats a l'aula així com l'elaboració d'un seguit de projectes finals. El pes i rellevància dels treballs serà el següent:

Moderació d'un debat: 10%

Entrevista audiovisual: 25%

Disseny d'un monogràfic de recerca: 25%

Preparació d'un dels apartats del Bloc III: 25%

Assistència i implicació: 15%

S'entén que la nota final de cada projecte comprendrà no només el resultat final sinó també el seu procés d'elaboració, mitjançant les pre-entregues programades.

—Bibliografia

General

- BOURDIEU, Pierre. *Las reglas del arte: génesis y estructura del campo literario*. Barcelona: Anagrama, 2006.
- FOSTER, Hal. *El retorno de lo real. La vanguardia a finales de siglo*. Madrid: Akal, 2001.
- GUASCH, A. M. (ed.). *Los manifiestos del arte postmoderno*. Madrid: Akal, 2000.
- HEINICH, Nathalie. Para terminar con la polémica sobre el arte contemporáneo, *Revista de Occidente*, 364, 2011, pp. 61-78.
- JAMESON, Fredric. *El posmodernismo o la lógica cultural del capitalismo avanzado*. Barcelona: Paidós, 1991.
- MARGOLIN, Victor. *The politics of the artificial. Essays on design and design studies*. Chicago: University of Chicago Press, 2002.

Bloc 1

- BOURDIEU, Pierre. *Razones prácticas. Sobre la teoría de la acción*. Barcelona: Anagrama, 1997 (1994).
- *La Dominación masculina*. Barcelona: Anagrama, 2000 (1998)
- *Entrevista a Pierre Bourdieu sobre aquest llibre a: <https://youtu.be/QALw668Qtbc> [1] i <https://youtu.be/q-1cnpJm7T4> [2]
- BUTLER, Judith. *Mecanismos psíquicos del poder*. Madrid: Cátedra, 2010.
- ENTWISTLE, Joanne. *El cuerpo y la moda: una visión sociológica*. Barcelona: Paidós, Barcelona, 2002.
- FLÜGEL, J. C. *Psicología del vestido*. Tenerife: Melusina, 2015.
- GECZY, Adam; KARAMINAS, Vicky. *Fashion and Art*. London, New York: Berg, 2012.
- HARAWAY, Donna. *Ciencia, cyborgs y mujeres: la reinención de la naturaleza*. Madrid: Cátedra, 1995.
- *Àudio Donna Haraway a *Encuentros entre especies: el feminismo tras los cyborgs* (Macba, 2006) a <http://www.macba.cat/es/conferencia-donna-haraway-when-species-meet>
- PRECIADO, Paul B. *Testo Yonquí*. Madrid: Espasa, [2008] 2015.
- *Manifiesto contrasexual*. Madrid: Opera Prima, 2002.
- RAMÍREZ, Juan Antonio. *Corpus solus. Para un mapa del cuerpo en el arte contemporáneo*. Barcelona: Ediciones Siruela, 2003.
- SALABERT, Pere. *Pintura anémica, cuerpo succulento*. Barcelona: Laertes, 2003.
- TORRAS, Meri (ed.). *Cuerpo e identidad. Estudios de género y sexualidad*. Cerdanyola del Vallès: Edicions UAB, 2007.
- VENTOSA, Sílvia; BASTARDES, Teresa. *El Cos vestit. Siluetes i moda 1550-2015*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura, Barcelona Museu del Disseny de Barcelona, 2014.
- WITING, Monique. *El pensamiento heterosexual*. Barcelona: Egales, 2005 (1992).

Altres referències:

- WATERS, John. *Pink Flamingos*. 1972.
- ZAFRA, Remedios. Cos, disseny i (ciber)espai, conferència al CCCB, 18 de gener 2017.
URL: <http://www.cccb.org/ca/multimedia/videos/cos-diseny-i-ciberespai/225731>
- ZİZĖK, Slavoj. *En defensa de la intolerància*. Madrid: Sequitur, 2007.

Bloc 2

- ATTALI, Jacques. *Breve historia del futuro*. Barcelona: Paidós, 2007.
- BENÍTEZ, Laura. Bioarte. La vida como material, *Disturbis*, 5, 2009.
URL: <http://www.disturbis.esteticauab.org/Disturbis567/LBenitez.html>
- BRAIDOTTI, Rossi. *Lo Posthumano*. Barcelona: Gedisa, [2013] 2015.
- *Conferència al CCCB:
URL: <http://www.cccb.org/ca/multimedia/videos/la-condicio-posthumana/222470>
- CORTINA, Albert; SERRA, Miquel-Àngel (coord.). *¿Humanos o Post-Humanos? Singularidad tecnológica y mejoramiento humano*. Barcelona: Fragmenta, 2015.
- Design fiction [monogràfic], *Interactions*, 16:3, maig-juny 2009.
- DUNNE, Anthony; RABY, Fiona. *Speculative Everything. Design, Fiction, and Social Dreaming*. Cambridge: The MIT Press, 2013.
- JAMESON, Fredric. *Arqueologías del futuro. El deseo llamado utopía y otras aproximaciones de ciencia ficción*. Madrid: Akal, 2009.
- LÓPEZ DE RINCÓN, Daniel. *Bioarte. Arte y Vida en la era de la biotecnología*. Madrid: Akal, 2015.
- MARGOLIN, Victor. Design, the Future and Human Spirit, *Design Issues*, 23:3, 2007, pp. 1-15.
- MAYER-SCHÖNBERGER, Viktor; CUKIER, Kenneth. *Big data. La revolución de los datos masivos*. Madrid: Turner, 2013.
- MORIENTE, David (coord.). Memorias del futuro: reflexiones sobre la ciencia ficción contemporánea. *Secuencias. Revista de Historia del Cine*, 36, IV, 2013.
- PRADO DE O. Martins, Luiza. Privilege and Oppression: Towards a Feminist Speculative Design, paper presentat al *Design Research Conference* celebrat a Umeå, Sweden, 2014.
- STERLING, Bruce. *Shaping things*. London, Cambridge: The MIT Press, 2005.
- YELAVICH, Susan; ADAMS, Barbara. *Design as future-making*. London, New York: Bloomsbury, 2014.

Altres referències:

Designing the Future [sèrie de xerrades], Iowa, University of Iowa, Obermann Center for Advanced Studies, 2013.

*Conversa entre Bruce Sterling i Dan Reed a:

<https://www.youtube.com/watch?v=SyxwnabW23A>

Revistes

Arte y Políticas de Identidad. Revista de Investigación
ArtMargins
Artnodes. Revista de intersecciones entre artes, ciencias y tecnologías
Atlántica. Revista de Arte y Pensamiento
Carta. Revista de Arte del Museo Reina Sofía
Design Issues
Exit Express
Fashion Theory
International Journal of Art, Culture and Design Technologies (IJACDT)
International Journal of Design
Journal for Artistic Research
Journal of Arts and Design Studies
Journal of Contemporary Art
Journal of Curatorial Studies

Journal of Design Research (JDR)
Journal of Visual Art Practice
Journal of Visual culture
Journal of Performance and Art
Material Thinking
Radar. Revista de Arte y Pensamiento de Musac
Studio Research

Recursos electrònics

CCCB. Espai multimèdia
<http://www.cccb.org/ca/multimedia>
MACBA
Quaderns portàtils [descarregable]: <http://www.macba.cat/ca/qp>
Textos de publicacions [descarregable]: <http://www.macba.cat/ca/textos-publicacions>
Matadero
<http://www.mataderomadrid.org/recursos-en-red>

—Programació de l'assignatura

Bloc I: Cos: dimensió social i política

Setmana 1

Bateria de preguntes i mapa conceptual resultant. Introducció al problema.

Setmana 2

Debat I. Cos i identitats polítiques. Càpsula tècnica I: L'entrevista com a recurs d'investigació.

Material: Elecció de l'entrevistat/da, i una persona de reserva.

Setmana 3

Debat II. El cos i la moda I Vasos comunicants entre l'art i el disseny

Material: Correcció del qüestionari de l'entrevista + Bibliografia comentada amb què s'ha preparat l'entrevista.

Setmana 4

Workshop amb convidat.

Setmana 5

Visionat de les entrevistes elaborades pels estudiants.

Bloc II: Ciència, tecnologia i creació

Setmana 6

Bateria de preguntes i mapa conceptual resultant. Primeres aproximacions teòriques.
Preparació del Bloc III: Núvol de paraules del grup-classe.

Setmana 7

Debat III. Allò post-humà: investigacions tecnològiques i implicacions ètiques I La Ciència ficció com a prognosi social. Càpsula tècnica II: Recerca d'antecedents i referències bibliogràfiques i creatives (artistes, dissenyadors, col·lectius). Informació sobre el Guió del Monogràfic de Recerca.

Material: Notificació rols Bloc III + Notificació tema del Monogràfic.

Setmana 8

Debat IV. Tecnologies d'internet. Càpsula tècnica III: El format del Petxa Kutxa.

Material: Entrega de referències d'artistes o dissenyadors i primeres referències bibliogràfiques.

Setmana 9

Workshop amb convidat.

Setmana 10

Petxa Kutxa dels Monogràfics de Recerca.

Material: Entrega dels Monogràfics de Recerca autoeditats (b/n).

Bloc III: [Tema elecció grup-classe]

Setmana 11

Bateria de preguntes i mapa conceptual resultant.

Setmana 12

Debat V. Classe sobre Problema I, autogestionada pel grup responsable.

Setmana 13

Debat VI. Classe sobre Problema II, autogestionada pel grup responsable.

Setmana 14

Workshop amb convidat.

Setmana 15

Cinefòrum.

Setmana 16

Festa

Setmana 17

Valoracions grupals del curs. Reflexió del procés pedagògic.

Setmana 18

Setmana de tancament, comentari de notes a l'aula o entrevistes individuals.

—Competències i resultats d'aprenentatge.

Competències específiques

CE02- Demostrar que coneix, comprèn i relaciona els conceptes i les informacions entre les diferents àrees artístiques, científiques i socials.

RA.1 (CE02.15)-Reconèixer els llenguatges del present en l'art i el disseny i els llenguatges de la sobremodernitat.

CE07 - Demostrar que coneix, comprèn i interpreta la història de l'art, de l'arquitectura i el disseny i la seva contextualització social, econòmica i cultural.

RA.2 (CE07.7)-Diferenciar i relacionar el llenguatge global, el llenguatge local i els seus entorns particulars de l'art, el disseny i les arts aplicades.

CE08- Demostrar que coneix i interpreta els referents teòrics establerts a partir de l'experiència, la interpretació, la reflexió i la comprensió. Conèixer, comprendre i interpretar els referents teòrics establerts, tant des dels àmbits de les arts com des del disseny.

RA.3 (CE08.17)-Descriure la tecnocultura i relacionar les estètiques industrials.

RA. 4 (CE08.18)- Apreciar i valorar el Disseny Emocional en relació a les mirades fictícies d'allò mecànic i el que indiquen els criteris de consum.

RA.5 (CE08.19)-Relacionar l'art del carrer i els llenguatges multiculturals i l'art i el disseny fronterer.

RA. 6 (CE08.20)-Interpretar críticament les expressions de l'art i el disseny des de la valoració dels seus llenguatges particulars, així com la multiplicitat de suports i escenaris en el que s'expressen.

RA. 7 (CE08.21)-Relacionar els llenguatges i les tècniques de la imatge, la pintura i la fotografia.

RA. 8(CE08.22)-Identificar els llenguatges propis del cine i la televisió, la publicitat i el videoclip.

CE18- Comprendre i ser sensible en relació als diversos paràmetres històrics i culturals de la idea de bellesa.

RA.9 (CE18.6)- Demostrar sensibilitat en front del disseny i l'art dels sentits, el llenguatge del cos com a expressió artística.

RA. 10 (CE18.7)-Relacionar i valorar l'obra de diferents autors en relació als llenguatges utilitzats per expressar bellesa.

CE21- Entendre la transgressió com a motor de la creativitat de forma responsable.

RA.11 (CE21.7)-Analitzar i comprendre els llenguatges visuals contemporanis en front dels llenguatges de la tradició.

CE22- Valorar el rol dinàmic de la cultura, la ciència, la economia i l'ecologia en relació als valors morals de la societat.

RA.12 (CE22.6)-Relacionar i analitzar l'ètica i l'estètica del consens.

Competències transversals

CT04 - Desenvolupar els coneixements i les habilitats necessàries per participar en treballs d'equip i / o multidisciplinaris, enriquant el treball d'un projecte comú a través de la interacció amb els altres valorant les seves aportacions i els seus punts .

RA.13-Valorar la diversitat d'idees creatives en relació a la resta de l'equip de treball.

CT06 - Comunicar eficaçment. Expressar-se de forma adequada i eficaç tenint en compte el destinatari, el medi i les diferents situacions formals.

RA.14-Desenvolupar estratègies de comunicació favorables per transmetre adequadament els resultats del treball propi.

CT07 - Utilitzar de manera responsable els sistemes de comunicació i informació d'Internet.

RA.15- Control i agilitat de les noves formes de comunicació i especial atenció a la responsabilitat social en el seu ús.

CT08 - Ser responsables dels propis posicionaments ètics i morals considerant, valorant i respectant els dels altres.

RA.16- Analitzar els arguments propis i els dels altres i separar allò objectiu d'allò subjectiu.

CT12 - Mantenir una actitud favorable cap a la actualització permanent a través de l'avaluació crítica de la documentació, valorant la seva procedència, situant-la en un marc epistemològic i contrastant les seves aportacions en relació amb el coneixement disciplinari disponible.

RA.17- Desenvolupar un sentit crític envers les fonts de informació i els documents de tal manera que siguin apreciats en el seu autèntic valor.

CT13 - Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i la comunicació per a una correcta expressió i formalització d'allò que es vulgui transmetre.

RA.13- Conèixer i aplicar amb criteri personal les diferents maneres d'expressar la creació pròpia que permeten les noves tecnologies.